

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 20.051.086
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника
доктору політичних наук, професору
Климончуку Василю Йосифовичу
(76018, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 57)

РЕЦЕНЗІЯ

доктора історичних наук, професора, професора кафедри політичних інститутів та процесів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Марчука Василя Васильовича на дисертаційну роботу Сегеди Ольги Олегівни на тему «Роль публічної дипломатії у розвитку двосторонніх відносин України з Катаром, Кувейтом та Об'єднаними Арабськими Еміратами», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 052 Політологія.

Актуальність дисертаційної роботи

Проблема публічної дипломатії України в різних регіонах світу, особливо в період агресії РФ має політичний, економічний, прикладний і репутаційний виміри. Відтак погоджуємось з дисертанткою, що “очевидним став той факт, що репутація, авторитет та імідж держави у світі – це фактор національної безпеки держави, адже згадані нематеріальні активи зумовлюють наявність та обсяг міжнародної підтримки в надзвичайній ситуації. Саме тому робота над репутацією, зміцненням авторитету й іміджу держави на міжнародній арені є вагомим елементом українського протистояння російській агресії. Така робота вимагає комплексного підходу, складником якого є публічна дипломатія та пов'язана з нею зовнішньополітична діяльність України”(с.17-18), а далі що “публічна дипломатія України в різних регіонах світу має свої особливості, зумовлені різними чинниками: рівнем сприйняття України, розвиненістю двосторонньої співпраці, наявністю можливостей для розширення співробітництва тощо” (с.18). Тривалий час практично поза стратегічною увагою України незаслужено залишався арабський світ, який об'єднує 22 держави та нараховує близько 360 млн осіб.

Арабські держави Близького Сходу та Північної Африки відомі передусім своїми паливно-енергетичними та фінансовими ресурсами, потребою в аграрній, продовольчій, високотехнологічній та іншій продукції тощо. Означені риси відкривають великий простір для співпраці України. На нашу думку, заслуговує на увагу вибір дисертанткою держав Катару, Кувейту та Об'єднаних Арабських Еміратів для дослідження через призму публічної дипломатії.

Вибір цих держав “вмотивований наступними чинниками:

1) Катар виявляє послідовний інтерес до розвитку співпраці з Україною, демонструє найактивнішу серед сусідніх держав підтримку України в її боротьбі проти російських окупантів, має потужну й розгалужену економіку, а також 19 цінний для України досвід публічної дипломатії, здобутий під час кризи національної безпеки внаслідок економіко-дипломатичної блокади з боку регіональних конкурентів;

2) Кувейт має аналогічний українському досвід спротиву іракським загарбникам у 1990–1991 роках, одним із перших в арабському світі засудив повномасштабне вторгнення росії в Україну (став співавтором відповідної спільної заяви країн–членів ООН), має загально визнану репутацію медіатора в міжнародних конфліктах, надає найлояльніші серед сусідніх держав медійні можливості для висвітлення ситуації в Україні;

3) ОАЕ є центром тяжіння субрегіону Перської затоки з точки зору їхнього торговельно-економічного, інноваційного, туристичного та транспортно-логістичного потенціалу, демонструють безпрецедентні результати у сфері публічної дипломатії, є важливим учасником міжнародних процесів (зокрема на рівні РБ ООН у якості непостійного члена), тяжіють до збереження дружніх зв'язків з росією, що актуалізує потребу в більш ефективній дипломатичній роботі України.”(с.18-19). Відтак, на думку авторки зазначені чинники пояснюють вагомість Катару, Кувейту та Об'єднаних Арабських Еміратів в контексті зовнішньополітичних інтересів України і утвердження позитивного іміджу України шляхом активізації двосторонньої співпраці з цими державами зумовлює актуальність теми дослідження. На сьогоднішній день, враховуючи виклики, які стоять перед нашою державою, на порядку денному постають питання

утвердження позитивного іміджу України і активізації двосторонньої співпраці з Катаром, Кувейтом та ОАЕ.

У зв'язку з цим дисертаційне дослідження Сегеди Ольги Олегівни «Роль публічної дипломатії у розвитку двосторонніх відносин України з Катаром, Кувейтом та Об'єднаними Арабськими Еміратами», є своєчасним та актуальним.

Найбільш вагомими результатами, отриманими в дисертаційному дослідженні.

Об'єкт дослідження - феномен публічної дипломатії, яка формується й здійснюється за синергії (взаємодії) державних і недержавних органів та установ, залучених до стратегічних комунікацій держави.

Предметом дисертації є визначення місця та ролі публічної дипломатії України в розвитку двосторонніх відносин з державами Перської затоки в умовах сучасних геополітичних трансформацій (на прикладі Катару, Кувейту та ОАЕ).

Хронологічні рамки охоплюють період з 1991 по 2022 роки.

Нижня межа зумовлена відновленням незалежності України і встановленням дипломатичних відносин з Катаром, Кувейтом та Об'єднаними Арабськими Еміратами. Верхня межа пов'язана з розв'язанням росією повномасштабної війни проти України та запровадженням правового режиму воєнного стану, який кардинально змінив цілі, пріоритети, напрями та шляхи реалізації публічної дипломатії України.

Метою дисертаційної роботи є дослідити вплив публічної дипломатії на розвиток двосторонніх відносин України з Катаром, Кувейтом та Об'єднаними Арабськими Еміратами.

Відповідно до мети дисертаційного дослідження здобувачкою:

- досліджено еволюцію осмислення поняття «публічна дипломатія» в політичній науці, визначено й систематизовано теоретико-методологічні підходи до його розуміння;

— за результатами застосування системного підходу до аналізу концептуальних підходів до визначення змісту та складових поняття «публічна дипломатія» подано авторське розуміння сутності цього поняття;

— охарактеризовано стан наукового опрацювання проблеми, методологію та методи дослідження;

- проведено порівняльний аналіз генези публічної дипломатії в Україні, Катарі, Кувейті та ОАЕ;
- досліджено політичний, економічний та інші виміри співпраці України з Катаром, Кувейтом та ОАЕ;
- систематизовано сучасні практики української публічної дипломатії в Катарі, Кувейті та ОАЕ, переформатування її пріоритетів в умовах російської збройної агресії проти України;
- охарактеризовано ключові напрями публічної дипломатії Катару, Кувейту та ОАЕ в Україні, зокрема в умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну;
- досліджено особливості та доведено результативність взаємодії державних і недержавних акторів у здійсненні публічної дипломатії України в Катарі, Кувейті та ОАЕ;
- запропоновано шляхи оптимізації публічної дипломатії України в Катарі, Кувейті та ОАЕ з огляду на потреби відбудови України у повоєнний період, надання гуманітарної допомоги соціально незахищеним групам населення України, постраждалим від російської збройної агресії.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше:

- зіставлено генезу й практику публічної дипломатії України з одного боку та Катару, Кувейту й ОАЕ – з іншого;
  - проаналізовано публічну дипломатію Катару, Кувейту та ОАЕ в Україні;
  - запропоновано практичні шляхи оптимізації публічної дипломатії України в Катарі, Кувейті й ОАЕ;
  - спрогнозовано вектор трансформації української публічної дипломатії в Катарі, Кувейті та ОАЕ на тлі збройної агресії РФ проти України;
- уточнено:
- складові підготовки дипломатів з питань публічної дипломатії України в Катарі, Кувейті й ОАЕ;
  - спільні та відмінні характеристики здійснення української публічної дипломатії та публічної дипломатії держав Перської затоки (на прикладі Катару, Кувейту та ОАЕ);

- проблематику синергії державних і недержавних акторів публічної дипломатії України в Катарі, Кувейті й ОАЕ;
- стан, проблеми й перспективи політичного, економічного та інших вимірів співпраці України з Катаром, Кувейтом та ОАЕ;
- набули подальшого розвитку:
- визначення поняття публічної дипломатії (сформульовано авторське розуміння змісту поняття «публічна дипломатія»);
- характеристика публічної дипломатії України в Катарі, Кувейті та ОАЕ.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів полягає в тому, що матеріали, висновки та рекомендації авторки будуть корисними при розробці навчальних курсів та посібників з близькосхідного вектору зовнішньої політики України (для студентів–міжнародників вищих навчальних закладів, слухачів Дипломатичної академії України та інших навчальних закладів). Також результати дисертаційної роботи становитимуть цінність при підготовці українських дипломатів до довгострокових відряджень в держави Катар, Кувейт та ОАЕ, опрацюванні субрегіональної стратегії публічної дипломатії України в країнах Ради співробітництва арабських держав Перської затоки. Матеріали дослідження важливі під час викладання освітніх курсів «Історія дипломатичних відносин», «Теорія міжнародних відносин» та ін.; матеріали виконаного дослідження є науковим джерелом у практичній роботі органів державного управління і МЗС.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Результати дисертаційної роботи висвітлено у 11 наукових праць (з них 6 – одноосібні): 8 відображають основні результати дослідження (з них 4 статті в наукових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 6 статей у наукових збірниках та тез у матеріалах науково-практичних конференцій).

Аналіз змісту дисертації та опублікованих праць є підставою для висновку про наукову обґрунтованість і достовірність отриманих результатів та висновків дослідження. Результати дослідження належно апробовані, про що свідчить участь авторки у міжнародних конференціях в Нідерландах, Австрії, США, Сінгапуру та України.

Оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності є важливою умовою розв'язання поставлених завдань дослідження, що підтверджено основними результатами. У дисертаційній роботі використано загальнонаукові та спеціальні політологічні методи. Дослідження публічної дипломатії на теоретичному рівні проведено із залученням інституційного, порівняльного та інших методологічних підходів.

Практичний вимір публічної дипломатії України в Катарі, Кувейті та ОАЕ і навпаки – Катару, Кувейту та ОАЕ в Україні – досліджено за допомогою структурно-функціонального методу, ситуаційного аналізу (кейс-стаді) та методу контент-аналізу. Зокрема за допомогою окреслених методів було схарактеризовано політичний, економічний та стратегічний виміри співпраці України з Катаром, Кувейтом та ОАЕ; здійснення Україною публічної дипломатії в Катарі, Кувейті та ОАЕ; пріоритети здійснення публічної дипломатії Катаром, Кувейтом та ОАЕ в Україні; доведено вплив синергії державних і недержавних акторів публічної дипломатії України на розвиток двосторонніх відносин із зазначеними державами Перської затоки.

Відтак, загальна методологія в поєднанні з міждисциплінарним підходом, застосовані авторкою, уможливили всебічне висвітлення проблеми та пошук істини шляхом моделювання в рамках міждисциплінарних досліджень, що надало науковій праці характеру завершеного комплексного дослідження.

Відомості про дотримання академічної доброчесності. За результатами перевірки дисертаційної роботи та опублікованих праць можна зробити висновок про відсутність порушення Сегедою О. О. вимог академічної доброчесності. Це дає підстави стверджувати, що дисертаційне дослідження Сегеди О. О. є оригінальним та завершеним, що характеризується достатнім рівнем наукової новизни та практичним значенням.

Зміст дисертації відображає належну фахову підготовку здобувачки і її сформованість як сумлінного науковця.

Дискусійні положення та рекомендації до дисертаційного дослідження.

В цілому позитивно оцінюючи рецензовану дисертаційну роботу Сегеди О. О., результати дослідження, її практичний дипломатичний досвід та отримані

висновки, слід вказати на дискусійний характер окремих положень та висловити певні побажання:

1. Що стосується методології і змістового характеру дисертації. На наш погляд, твердження і, зрештою, висновок дисертантки про те, що «практика публічної дипломатії України в арабських монархіях є в разі інтенсивнішою та більш різноманітною з точки зору напрямів і реалізованих проєктів, тоді як помірною дипломатична активність Катару, Кувейту та ОАЕ в Україні є ознакою того, що Україна не входить до переліку пріоритетних для них країн» був би більш фактологічно підкріпленим, якби аргументація автора містила короткий аналіз практики публічної дипломатії Катару, Кувейту та ОАЕ в країнах Європи чи хоча б близьких нам країнах Вишеградської четвірки; це дало б змогу схарактеризувати в цілому ставлення арабських монархій до доцільності застосування інструментарію публічної дипломатії в своєму зовнішньополітичному курсі в європейському регіоні;

2. На нашу думку, не завжди чітко авторкою проглядається порівняльна компаративістика і характеристика становлення публічної дипломатії, особливостей розвитку двостороннього співробітництва, сучасних практик публічної дипломатії України, Катару, Кувейту та ОАЕ, а саме виразне співставлення спільних та відмінних рис, наголос на сильних та слабких сторонах порівняння.

3. Вважаємо достатньо тривалу і продуктивну співпрацю здобувачки з нашим університетом, факультетом і кафедрами. Однак, у вступі дисертації чомусь упущено одну зі складових “Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами”. Це при тому, що у нас офіційно затверджені актуальні науково-дослідницькі теми на кафедрах політології, політичних інститутів та процесів і кафедрі міжнародних відносин. Хочеться думати, що ці та деякі інші саме огріхи технічного характеру.

4. У висновках автор констатує доцільність вдосконалення системи кадрового забезпечення закордонних дипломатичних установ України в субрегіоні Перської затоки відповідно до оновлених цілей та пріоритетів Стратегії публічної дипломатії МЗС України; нашим побажанням було б продовжити досліджувати

шляхи такого вдосконалення на основі вже окреслених в дисертації компонентів, спираючись на теоретичні засади та практичний досвід у цьому зв'язку.

Наголосимо, що зазначене вказує на дискусійний (суджень) і, здебільшого, технічний характер певних упущень авторки та не знижує загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновки про відповідність дисертації вимогам.

Дисертаційна робота Сегеди Ольги Олегівни на тему «Роль публічної дипломатії у розвитку двосторонніх відносин України з Катаром, Кувейтом та Об'єднаними Арабськими Еміратами», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 052 Політологія, є самостійною, завершеною науково-дослідницькою роботою, яка за актуальністю, науковою новизною, важливістю здобутих результатів, їх обґрунтованістю і вірогідністю, практичним значенням відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від № 44 12.01.2022 р. (зі змінами від 21.03.2022 р. № 341), а її авторка Сегеда О. О. заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 052 Політологія.

Рецензент:

доктор історичних наук, професор,

професор кафедри політичних інститутів

та процесів Прикарпатського національного

університету імені Василя Стефаника

В. Марчук

Василь МАРЧУК

підпис *Василь Марчук*
ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів
Орест СМІШК
05» *Орест* 2024 р.

